

21.1. საბანკო პლასტიკური ბარათები

პლასტიკური ბარათი – ესაა სტანდარტული ზომის ფირფიტა, რომელიც მზადდება სპეციალური მყარი, მექანიკურად და თერმულად მდგრადი პლასტიკის სახეობით.

პლასტიკური ბარათების უმრავლესობას აქვს სტანდარტული ზომა:

- სიგრძე – 85,60 მმ ± 0,13 მმ;
- სიგანე – 53,98 მმ ± 0,06 მმ;
- სისქე – 0,76 მმ ± 0,08 მმ.

თუმცა, გავრცელებულია „არასტანდარტული“ ზომის პლასტიკური ბარათებიც, მაგალითად, SIM ბარათები.

არსებობს პლასტიკური ბარათების მრავალი ნაირსახეობა, რომელთაც განასხვავებენ თავიანთი დანიშნულებით, ფუნქციური და ტექნიკური მახასიათებლებით. ჩვენთვის მნიშვნელოვანია მათი კლასიფიკაცია დანიშნულების მიხედვით:

1. **საიდენტიფიკაციო ბარათები** (პირადობის მოწმობები, მართვის მოწმობები, სტუდენტური და მსგავსი სოციალური ბარათები, დაზღვევის ბარათები, საშვები, სავიზიტო ბარათები და სხვ.);
2. **ლოიალობის ბარათები** (დისკონტური, ფასდაკლებისა და დაგროვების ბონუსური ბარათები, კლუბური ბარათები);
3. **კავშირგაბმულობის ბარათები** (SIM, USIM, ტაქსოფონებისა და სხვა ბარათები);
4. **წინასწარ გადახდის ბარათები** (სამგზავრო ბარათები, საწვავის ბარათები, პარკირებისა და ანალოგიური დანიშნულების ბარათები);
5. **საბანკო პლასტიკური ბარათები** (სადებეტო და საკრედიტო ბარათები).

რა თქმა უნდა, ჩვენი ინტერესის საგანს საბანკო პლასტიკური ბარათი წარმოადგენს, რომელიც თანამედროვე სამყაროში უნივერსალურ საგადახდო ინსტრუმენტად იქცა და მნიშვნელოვნად გაამარტივა ადამიანების ცხოვრება, მოუხსნა მათ ბევრი პრობლემა და დისკომფორტი. საბანკო პლასტიკური ბარათები დღეს ცივილიზებული სამყაროს განუყოფელი ნაწილია და არა მარტო საბანკო სისტემის უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტი, არამედ ყოველდღიური ყოფითი ცხოვრების ატრიბუტია.

საბანკო პლასტიკური ბარათების წინამორბედად ითვლება არასაბანკო საკრედიტო ბარათები, რომელთა „შორეულ“ წინაპრად 1914 წელს აშშ-ში კომპანია Mobil Oil-ის მიერ გამოშვებული მუყაოს ბარათები მოგვევლინენ. მუყაოს ბარათები რამდენიმე წელნადში, 1928 წლიდან, ლითონის ბარათებმა შეცვალა. ამ ლითონის ბარათებზე კლიენტის სახელი და მისამართი იყო ამოტვიფრული. ბენზინგასამართი სადგურების გარდა, ასეთ ბარათებს საიმედო კლიენტებს სთავაზობდნენ რესტორნები, სასტუმროები და მაღაზიები.

ახალმა იდეამ, რომელიც მდგომარეობდა საიმედო კლიენტებისათვის ასეთი ბარათების მეშვეობით საქონლის განვადებით შექმნის უფლების მინიჭებაში, მალე მოიპოვა პოპულარობა, თუმცა, მათი მეორედ დაბადება 1950 წლიდან მოხდა. ამ წელს კომპანია Diners Club-მა არა მარტო დაიწყო საკრედიტო ბარათების გაყიდვა, არამედ მოგვევლინა შუამავლად რესტორნების ქსელსა და ამ რესტორნების მუდმივ კლიენტებს შორის. თანაც ნოვაცია იყო ის, რომ საკრედიტო ბარათის გამოყენება შესაძლებელი გახდა არა ერთ კონკრეტულ, არამედ ყველა სავაჭრო ობიექტში, რომლებიც ჩართული იყვნენ ამ პროექტ-

ში. რესტორნების მუდმივ და მაღალი რეპუტაციის მქონე კლიენტებს მიეცათ შესაძლებლობა, მიეღოს Diners Club-ის საკრედიტო ბარათები და სხვადასხვა რესტორანში გამოეყენებინათ ისინი როგორც ნაღდი ფულის ალტერნატივა. რესტორნები ანგარიშების ასლებს წარუდგენდნენ Diners Club-ს, რომელიც, თავის მხრივ, წარუდგენდა კლიენტებს საერთო ანგარიშს ყოველთვიურად. კლიენტი ასწორებდა ანგარიშს Diners Club-თან, ხოლო ეს უკანასკნელი – რესტორნებთან.

იდეა საკმაოდ წარმატებული აღმოჩნდა და სულ მალე, 1958 წლიდან, ამერიკული ბანკებიც დაინტერესდნენ ამ სიახლით, ვინაიდან ცხადი გახდა, რომ მათი გამოყენება შესაძლებელი იყო არა მარტო რესტორნებში, არამედ ყველგან, ნებისმიერი პროდუქტის შესაძენად და მომსახურების მისაღებად. 1966 წლიდან საბანკო პლასტიკური ბარათები უკვე აშშ-ის ფარგლებსაც გასცდა და ევროპაში გამოჩნდა.

ბანკების ჩართვამ ამ პროცესში განაპირობა შესაბამისი საგადამხდელო სისტემების ჩამოყალიბება – ბანკი უშვებდა ბარათს და კლიენტს უხსნიდა ანგარიშს, რომელზედაც არსებული ფულის თუ საკრედიტო ლიმიტის ფარგლებში იგი ახორციელებდა გადახდებს ამ ბარათის მეშვეობით. თანდათან, როგორც აშშ-ის ტერიტორიაზე, ისე მთელ მსოფლიოში სულ უფრო იზრდებოდა იმ სავაჭრო თუ მომსახურების ობიექტების რიცხვი, რომლებიც ასეთი ანგარიშსწორების განხორციელებაზე თანხმობას აცხადებდნენ. შემდეგ ეტაპზე „თანხმობა“ მალევე იქცა მათივე დაინტერესებად, მომსახურებოდნენ კლიენტებს პლასტიკური ბარათებით. ბარათების პოპულარიზაციამ ისეთ მასშტაბებს მიიღწია, რომ აუცილებელი გახდა სპეციალური ცენტრების შექმნა, რომლებიც მოახდენდნენ ბანკების მიერ ემიტირებული ბარათების მომსახურებას (პროცესინგი).

საქართველოში პლასტიკური ბარათები მხოლოდ XX საუკუნის მიწურულს გამოჩნდა. საქართველოს პრეზიდენტის 1997 წლის 6 ნოემბრის №630 ბრძანებულებით „საბანკო სისტემაში მიმდინარე რეფორმებისა და მომავლის პერსპექტივების შესახებ“, საბანკო სისტემის პოტენციალის სრულად გამოყენების მიზნით, განისაზღვრა ღონისძიებათა კომპლექსი, რომლის ერთ-ერთი პუნქტის მიხედვით, „ეთხოვოს საქართველოს ეროვნულ ბანკს, კოორდინაცია გაუწიოს კომერციული ბანკების მიერ პლასტიკური ბარათების დანერგვას“.

პირველ ეტაპზე, 1997 წლის ოქტომბერში, კომერციული ბანკების მოქმედ ანგარიშთა გეგმაში გამოიყო საბალანსო ანგარიშები პლასტიკური ბარათების გამოყენებით ანგარიშსწორებისათვის.

2007 წლის 15 მარტს ძალაში შედის საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დამტკიცებული დებულება „საბანკო პლასტიკური ბარათების შესახებ“, რომელმაც განსაზღვრა საქართველოს საბანკო სისტემაში პლასტიკური ბარათებით ოპერაციების წარმოებისა და მომსახურების წესი. დებულებამ დაარეგულირა ყველა ტიპის საბანკო ბარათის (საკრედიტო, სადებეტო, კორპორაციული, პერსონიფიცირებული და სხვ.) ემისიასთან დაკავშირებული საკითხები, განსაზღვრა ოპერაციების სახეობები, მასში მონაწილე მხარეების უფლება-მოვალეობები. დაახლოებით 4 წელიწადში, 2011 წლის 16 მაისს, ძალაში შედის ახალი „საგადახდო ბარათების შესახებ დებულება“, რომელმაც განსაზღვრა საქართველოში კომერციული ბანკების მიერ უნაღდო გადახდების ინსტრუმენტის – საგადახდო ბარათების (მათ შორის, პლასტიკური ბარათების) გამოშვებასა და მიმოქცევასთან დაკავშირებული საკითხები.

თანამედროვე **საბანკო პლასტიკური ბარათი** – ესაა საგადახდო ინსტრუმენტი, რომელიც წარმოადგენს საანგარიშსწორებო საშუალებას საქონლის ან მიღებული მომსახურების საფასურის გადასახდელად, ნაღდი ფულის მისაღებად, ვალუტის გასაცვლელად და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა ოპერაციების განსახორციელებლად.

კლიენტზე ბარათის გაცემის წინ, როგორც წესი, ხდება მისი **პერსონიფიცირება**, ანუ ემიტენტი ბანკის მიერ საბანკო პლასტიკურ ბარათზე, ასევე მის მაგნიტურ ზოლზე ან მიკროჩიპში ჩაწერა განსაზღვრული პარამეტრებისა და მფლობელის შესახებ იმ პერსონალური მონაცემებისა, რომლებიც ბარათის მფლობელის იდენტიფიკაციის საშუალებას იძლევა. თუმცა, გარკვეულ შემთხვევებში შეიძლება გაიცეს არაპერსონიფიცირებული ბარათი, რომელზეც სავალდებულო არაა მფლობელის პირადი მონაცემების ასახვა და მისი ჩაწერა მაგნიტურ ზოლზე ან/და მიკროჩიპში. ასეთი ბარათები განკუთვნილია ბარათის შემძენის მიერ სხვა ფიზიკური პირებისათვის გადასაცემად და მასზე ოპერაციები სრულდება მხოლოდ საკუთარი თანხის ფარგლებში, რომლის ოდენობა შედარებით ნაკლებია და მათზე საკრედიტო ლიმიტი არ დაიშვება.

ქართული რეგულაციით არსებობს ბარათების გაფორმების უნიფიცირებული წესები, კერძოდ, მათზე მითითებული უნდა იყოს შემდეგი მონაცემები:

- ბარათის მოქმედების ვადა;
- საბარათო საგადახდო სისტემის დასახელება ან/და მისი ლოგოტიპი;
- ემიტენტის დასახელება ან/და მისი ლოგოტიპი;
- ბარათის ნომერი;
- ბარათის მფლობელის ხელმოწერის ადგილი;
- ემიტენტის ცხელი ხაზის ნომერი;
- ემიტენტის მისამართი.

საბანკო პლასტიკურ ბარათზე ინფორმაციის დატანის რამდენიმე საშუალება არსებობს, რომელთა შორის აღსანიშნავია:

- **გრაფიკულად დატანილი ჩანაწერი** – საბანკო პლასტიკურ ბარათზე ინფორმაციის დატანის ყველაზე ძველი ხერხი, რომელიც ახლაც გამოიყენება ყველა ტიპის ბარათზე. გრაფიკულად დაიტანება ინფორმაცია ემიტენტის (ბანკის), საგადახდო სისტემის (VISA, MASTERCARD, AMERICAN EXPRESS და სხვ.), ბარათის ტიპის (Electron, Classic, Gold) და ა.შ. შესახებ;
- **ემბოსირება** – ბარათის საიდენტიფიკაციო მონაცემების რელიეფური ფორმით, ამობურცულად ბარათზე დაბეჭდვა (ემბოსირებით დაიტანება ბარათის მფლობელის პერსონალური ინფორმაცია – ბარათის ნომერი, მოქმედების ვადა, მფლობელის სახელი და გვარი ან/და სხვა საიდენტიფიკაციო მონაცემები);
- **კოდირება მაგნიტურ ზოლზე** – საბანკო პლასტიკურ ბარათზე ინფორმაციის დატანის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული საშუალებაა, რომლის მეშვეობითაც ხდება ინფორმაციის ჩაწერა ელექტრონულად, რათა მისი წაკითხვა მოხერხდეს სხვადასხვა მექანიკური საშუალებით (ბანკომატი, პოს-ტერმინალი, იმპრინტერი);
- **ჩიპი, ანუ მიკროპროცესორი** – არის ინფორმაციის მაგნიტურ ზოლზე დატანის თანამედროვე ალტერნატივა, რომელიც უფრო ძვირია, მაგრამ მეტად დაცული თაღლითობის სხვადასხვა გამოვლინებისაგან.

ჩიპიანი პლასტიკური ბარათების დამზადება ხდება იმავე პრინციპით,

როგორც მაგნიტურზოლიანისა, გარდა იმისა, რომ მათში მოთავსებულია ჩიპი, ანუ მინიკომპიუტერი, რომელსაც აქვს ინფორმაციის შენახვის შესაძლებლობა და როგორც აღინიშნა, უფრო დაცულია. თავის მხრივ, ჩიპიანი პლასტიკური ბარათების ორი სახეობა არსებობს:

- **კონტაქტური ჩიპიანი პლასტიკური ბარათებით** ოპერაციების ჩასატარებლად აუცილებელია მათი უშუალო კონტაქტი ინფორმაციის წამკითხველ პროგრამულ-ტექნიკურ საშუალებებთან;
- **უკონტაქტო ჩიპიანი პლასტიკური ბარათებით** ოპერაციების ჩასატარებლად აუცილებელი არაა პროგრამულ-ტექნიკურ საშუალებებთან უშუალო კონტაქტი, არამედ საკმარისია მათი აღმოჩენა ინფორმაციის წამკითხვის ზონაში.

ყველა ზემოაღნიშნულ საბანკო პლასტიკურ ბარათს აქვს მატერიალური ფორმა, თუმცა, არსებობს „არამატერიალური“ ბარათებიც, რომელთაც მიეკუთვნება ე. წ. **ვირტუალური ბარათი**, ანუ მატერიალური ფორმის არმქონე ბარათი, რომელიც გულისხმობს ემიტენტის მიერ უსაფრთხოების ზომების დაცვით ბარათის მფლობელისათვის მინოდებული რეკვიზიტების (ბარათის ნომერი, მოქმედების ვადა და უსაფრთხოების კოდი) ერთობლიობას, რომლის საშუალებით ბარათის მფლობელს შეუძლია განახორციელოს გადახდები მხოლოდ ინტერნეტის საშუალებით.

საბანკო პლასტიკურ ბარათებს იყენებენ არა მარტო ფიზიკური პირები. თანამედროვე ეკონომიკაში ფართოდაა გამოყენებული **კორპორაციული ბარათი** (იგივე ბიზნესბარათი), რომელიც წარმოადგენს სადებეტო ან საკრედიტო საბანკო ბარათს და მის მფლობელს საშუალებას აძლევს, განკარგოს იურიდიული პირის ანგარიში და შეასრულოს ოპერაციები.

ყველაზე ცნობილი კლასიფიკაციის მიხედვით გავრცელებულია შემდეგი სახეობის ბარათები:

- **სადებეტო ბარათი** – ბარათი, რომელიც მფლობელს საშუალებას აძლევს, განკარგოს თავის საბარათე ანგარიშზე არსებული თანხები, ასევე ისარგებლოს ოვერდრაფტით;
- **საკრედიტო ბარათი** – ბარათი, რომელიც ბარათის მფლობელს საშუალებას აძლევს, ოპერაციები მოახდინოს ემიტენტის მიერ მინიჭებული საკრედიტო ხაზის ფარგლებში.

საბანკო პლასტიკური ბარათების ფართო გავრცელება დიდად განაპირობა სხვადასხვა მექანიკურმა, პროგრამულ-ტექნიკურმა საშუალებამ, რომელთა შორის აღსანიშნავია:

- **ბანკომატი** – თვითმომსახურების ელექტრონული პროგრამულ-ტექნიკური მოწყობილობა, რომლის საშუალებითაც პლასტიკური ბარათის მფლობელს შეუძლია ნაღდი ფულის გამოტანა/შეტანა და სხვა ისეთი ოპერაციების წარმოება, როგორებიცაა: ანგარიშზე არსებული ნაშთის შესახებ ინფორმაციის მიღება, გადახდების განხორციელება და სხვ.;
- **პოს-ტერმინალი** – პლასტიკური ბარათის მაგნიტური ზოლის და/ან მიკროჩიპის წამკითხველი ელექტრონული პროგრამულ-ტექნიკური მოწყობილობა, რომელიც გამოიყენება ბანკში ან სავაჭრო/მომსახურების ობიექტებში ბარათით გადახდის განსახორციელებლად ან თანხის გასატანად;
- **იმპრინტერი** – ბარათის ემბოსირებული რეკვიზიტების სპეციალურ ქვითარზე გადამტანი მექანიკური მოწყობილობა.

საბანკო პლასტიკური ბარათებით ოპერაციები შეუძლებელია განხორციელდეს ე. წ. ავტორიზაციის პროცესის გარეშე. **ავტორიზაცია** არის ემიტენტი ბანკის მიერ ბარათით ოპერაციის შესრულების შესახებ თანხმობის ან უარის მიღების პროცედურა. ავტორიზაციის პროცესში სრულდება ბარათის მფლობელის ელექტრონული იდენტიფიკაცია, მოწმდება ბარათის ნამდვილობა, პინ-კოდის მართებულობა და ბარათის მფლობელის ხელმოწერა (თუ ეს აუცილებელია). პოსტ-ტერმინალის ან ბანკომატის მეშვეობით ოპერაციის საწარმოებლად მოწმდება მოთხოვნილი ოპერაციის ჩასატარებლად შესაბამისი სახსრების არსებობა ბარათის მფლობელის ანგარიშზე და ბარათის მფლობელს ენიჭება უფლება სათანადო ოპერაციის შესასრულებლად. ოპერაციის პროცესში (ონლაინ რეჟიმში) ბარათის შესახებ ინფორმაცია გადაეცემა ემიტენტი ბანკის საპროცესინგო ცენტრს, სადაც გენერირდება ავტორიზაციის კოდი და უბრუნდება მომსახურების ობიექტს.

ავტორიზაციის პროცესის აღწერაში გამოყენებულ იქნა რამდენიმე ტერმინი, რომელთა განმარტებაც აუცილებელია:

- **პინ-კოდი** – სპეციალური უნიკალური კოდი, რომელიც არის პერსონიფიცირებული საიდენტიფიკაციო ნომერი. იგი გამოიყენება ბანკომატებსა და პოსტ-ტერმინალებში ტრანზაქციების შესასრულებლად. პინ-კოდი ბარათთან ერთად წარმოადგენს ბარათის მფლობელის საკმარის ელექტრონულ იდენტიფიკატორს;
- **პროცესინგი** – საპროცესინგო დაწესებულების საქმიანობა, რომელიც მოიცავს საბანკო ბარათებით წარმოებული ოპერაციების შესახებ ინფორმაციის მიღებას (შეგროვებას), შენახვას, დამუშავებასა და დამუშავებული ინფორმაციის გადაცემას ანგარიშსწორების განსახორციელებლად.

რაც შეეხება პლასტიკური ბარათების საერთაშორისო საგადასხდელი სისტემებს, მათ უდავო ლიდერებად გვევლინებიან Visa, MasterCard, American Express და China UnionPay. 2000 წლამდე მსოფლიო პლასტიკური ბარათების აბსოლუტური უმრავლესობა პირველ სამეულზე მოდიოდა: დაახლოებით 57% – Visa, 26% – MasterCard, 13% – American Express და 4% – სხვა სისტემები. სიტუაცია კარდინალურად შეიცვალა 2010 წელს, როცა ბაზარზე გამოჩნდა China UnionPay, რომლის წილი დღეისათვის მსოფლიოში მიმოქცევაში არსებული 8 მლრდ ბარათიდან დაახლოებით 29%-ზე მეტია, ხოლო Visa-ზე – 29%-ზე ნაკლები.

საქართველოში, ტრადიციულად, ყველაზე პოპულარულად კვლავ Visa-ს საბანკო პლასტიკური ბარათები რჩება, კერძოდ, 2013 წლის ბოლოსათვის მასზე მოდიოდა 6 მლნ ერთეულამდე ემიტირებული სადებეტო და საკრედიტო ბარათების დაახლოებით 65%, MasterCard-ზე – 20%, ხოლო სხვა სისტემებზე – 15%.

Visa International არის ყველაზე დიდი საერთაშორისო საგადასხდელი სისტემა ოპერაციების მოცულობით. მისი ყოველწლიური სავაჭრო ბრუნვა 5 ტრლნ აშშ დოლარის ფარგლებშია. Visa-ს სავაჭრო ნიშანი მსოფლიოს 170-ზე მეტ ქვეყანაში მოქმედებს და ამ ნიშნით მსოფლიოში 2 მილიარდზე მეტი ბარათია ემიტირებული 21 ათასი ფინანსური ორგანიზაციის (სისტემის წევრი) მიერ. Visa უშვებს 20-ზე მეტი ტიპის ბარათს, მაგრამ მათ შორის საქართველოში ძირითადად შემდეგი სახეობებია გავრცელებული:

- **Visa Electron** – ყველაზე მარტივი და მასობრივი საბანკო ბარათი, რომელზედაც, როგორც წესი, დანესებულია მინიმალური ლიმიტი;
- **Visa Classic** – საბანკო ბარათი სტანდარტული ფუნქციებით;
- **Visa Gold** – საბანკო ბარათი მფლობელის კრედიტუნარიანობის დამატებითი გარანტიებით, უფრო დიდი საკრედიტო ლიმიტით და სხვა სერვისებით;
- **Visa Platinum** – ელიტური საბანკო ბარათი, რომელიც მფლობელს საშუალებას აძლევს, მიიღოს დამატებითი ლიმიტები, სერვისები, ფასდაკლებები, დაზღვევა და სხვა პრივილეგიები;
- **Visa Business** – კორპორაციული საბანკო პლასტიკური ბარათი იურიდიული პირების ანგარიშების მომსახურებისათვის. ისინი შეიძლება იყოს როგორც სადებეტო, ისე საკრედიტო.

საქართველოში მოქმედი რეგულაციით ემიტენტი ვალდებულია ბარათის მფლობელთან გააფორმოს მომსახურების შესახებ ხელშეკრულება, რომელშიც კანონმდებლობით გათვალისწინებულ რეკვიზიტებთან ერთად, ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს შემდეგი:

- ბარათის დასახელება და ტიპი;
- ბარათის გამოყენების წესი, შეზღუდვები, ყველა შესაძლო საკომისიო და საპროცენტო განაკვეთი;
- ბარათის სტოპ-სიაში შეყვანის, გაუქმებისა და ამოღების წესები (სტოპ-სია არის იმ პლასტიკური ბარათების საერთაშორისო ან ლოკალური სია, რომლებზედაც ტრანზაქციები დაუშვებელია და ვრცელდება მომსახურების განსაკუთრებული რეჟიმი, ანუ ესაა სხვადასხვა მიზეზით „დაბლოკილი“ ბარათების სია);
- მხარეთა უფლება-მოვალეობები;
- ბარათის დაკარგვის შემთხვევაში განსახორციელებელი პროცედურები;
- ბარათით წარმოებული ოპერაციებისა და სხვა უზუსტობების გასაჩივრების ვადები;
- დავის გადაწყვეტის პროცედურა და ვადები;
- საჯარიმო სანქციების ამოქმედების წესი;
- შესრულებულ ოპერაციებზე ინფორმაციის და/ან ანგარიშიდან ამონაწერის მიწოდების პირობები.
- ბარათის მფლობელების დაცვის, ბარათის არასანქცირებული მოხმარებისაგან დასაცავად იყენებენ სხვადასხვა მექანიზმს, მათ შორის, საქართველოში გამოყენებული უნდა იყოს სულ მცირე ქვემოთ მოცემული მექანიზმებიდან ერთ-ერთი:
- საბარათე ქვითარზე ხელმოწერის შედარება ბარათზე დატანილ ხელმოწერასთან;
- პინ-კოდი;
- ელექტრონული (ინტერნეტ) გადახდის დროს ბარათის უკანა მხარეს არსებული „ბარათის საიდენტიფიკაციო კოდი“ (CVC2 ან CVV2) (თუ ასეთი მოთხოვნა არსებობს).

დამატებითი იდენტიფიცირების მიზნით დასაშვებია მფლობელის სურათის დაბეჭდვა ბარათზე. სტოპ-სიაში მოხვედრილი ბარათის გამოყენების მცდელობის შემთხვევაში სასურველია მომსახურე ობიექტმა ბარათით მოსარგებლე პირს ჩამოართვას ბარათი ან აღნიშნული ბარათი დაკავებულ იქნეს ბანკომატის მიერ.

ამ მიმართულებით აპრობირებულ მექანიზმს წარმოადგენს საბანკო პლასტიკური ბარათების მფლობელებისათვის მობილურ ტელეფონებზე მოკლე ტექსტური (sms) შეტყობინებების დაგზავნა ავტომატურ რეჟიმში მათ საბარათე ანგარიშებზე სადებეტო და საკრედიტო ბრუნვის შესახებ. აღნიშნული მექანიზმი არა მარტო უზრუნველყოფს ოპერატიული ინფორმაციის მიწოდებას საბარათე ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვის შესახებ, არამედ გვაძლევს შეტყობინებას ბარათიდან განხორციელებული გადახდების შესახებ. ცხადია, თუკი ბარათის მფლობელს არანაირი ტრანზაქცია არ ჩაუტარებია, იგი ატყობინებს მომსახურე ბანკს, რომ მან დაკარგა პლასტიკური ბარათი ან მესამე პირისათვის ცნობილი გახდა კონფიდენციალური ინფორმაცია საბარათე რეკვიზიტების შესახებ, რაც ხდება ბარათის დაბლოკვის საფუძველი.

ბარათზე ფულადი სახსრები შეიძლება შეტანილ იქნეს როგორც ნაღდი, ისე უნაღდო სახით. სახსრების განკარგვისათვის საბარათე ანგარიშიდან საბანკო პლასტიკური ბარათის მფლობელის სურვილით შეიძლება დამზადდეს რამდენიმე ბარათი, რომელთაც დამატებითი ბარათი ეწოდებათ. ბარათით განხორციელებული ოპერაციებისათვის პასუხისმგებელია ემიტენტ ბანკში ბარათის მფლობელად იდენტიფიცირებული პირი.

ქვემოთ (ცხრ. №21.1.) მოცემულია საქართველოს საბანკო ბაზარზე პლასტიკურ ბარათებთან დაკავშირებული მაჩვენებელთა დინამიკა, სადაც ჩანს საბანკო სისტემის ამ სეგმენტის ზრდის მნიშვნელოვანი ტემპები.

ცხრ. №21.1. საქართველოს საბანკო ბაზარზე პლასტიკურ ბარათებთან დაკავშირებული მაჩვენებელთა დინამიკა

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
საკრედიტო ბარათები (ათასი)	3	8	161	356	242	472	588	1,125	1,369
სადებეტო ბარათები (ათასი)	456	1,138	1,885	2,690	3,068	2,593	3,391	4,121	4,580
ბანკომატები	X	X	830	1,333	1,365	1,500	1,568	1,933	2,072
პოს-ტერმინალები ბანკებში	X	X	4,478	6,088	5,785	7,164	8,914	11,119	13,565
პოს-ტერმინალები სავაჭრო ობიექტებში	X	X	702	1,535	1,709	2,191	2,742	2,525	2,681
საბარათე ოპერაციები									
რაოდენობა (მლნ)	X	X	0.7	10.4	31.9	35.0	49.5	59.6	72.4
მოცულობა (მლრდ ლარი)	X	X	0.2	2.2	4.6	5.3	7.2	8.1	9.5
ოპერაციები ინტერნეტით									
რაოდენობა (მლნ)	X	X	0.2	0.4	2.9	1.7	3.7	6.8	9.5
მოცულობა (მლნ ლარი)	X	X	22.0	43.1	51.0	68.3	226.9	318.0	422.2

როგორც ვხედავთ, საქართველოში საბანკო პლასტიკური ბარათების გამოყენებასთან დაკავშირებული მაჩვენებლების ზრდის ტემპი შთამბეჭდავია, მაგრამ ისინი ჩამორჩება განვითარებული ქვეყნების ანალოგიურ მონაცემებს.